

Література

1. Учебный прибор по физике для демонстрации колебаний пружинного маятника. А.с.1770972 СССР, МКУ G 09 В 23/18 / Орищин Ю.М., Савчин В.П., Стахира Й.М. Злобин Г.Г., Ижнин И.И. (СССР) – 4899813/12; Заявлено 08.01. 91; Опубл. 23. 10.92 92, Бюлл. – № 39. – 5 с.
2. Oryshchyn U. Savchin V. Multiprofile training device // Abstracts 10 th General conference of the European physical society Sevilla. – 1996. – P. 161.
3. Oryshchyn U. M. Spring pendulum vibrations and electron charge // Book of Abstracts First European Conference on Physics Teaching in Engineering Education Copenhagen, 1997. – P. 30.
4. Oryshchyn U. M. Development of new laboratory experiments the basis of modern educational technologies. // 4 Intern. Seminar “Experiments and measurements in engineering physics education Brno”, Czech Republic, 1998. – P.12-15.
5. Орищин Ю.М., Теличин І.М. Підвищення професійного рівня вчителів на основі застосування сучасних навчальних приладів // Матер. 2 Всеукр. конф. “Проблеми удосконалення фундаментальної і професійної підготовки вчителів з фізики”. – Київ, 1996. – С. 101-104.

*Палагута М.І.
Гусятинський коледж ТДТУ*

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ

У період оновлення всіх аспектів життєдіяльності суспільства та реалізації Державної програми “Освіта Україна ХХІ ст.” у якій підкреслюється, що суспільство без високого рівня освіти не має майбутнього, об’єктивний рівень загальнонавчальної підготовки фахівців різних галузей визначається сформованістю їх комунікативних якостей. Усе очевидніше стає той факт, що не сама сума, а синтез знань умінь і професійних переконань є основним показником всебічно підготовленого фахівця, який обізнаний із найновішими законами документознавства, знає основи ділового спілкування в усній і писемній формах у типових ситуаціях, уміє вести ділові переговори, укладати угоди, контракти, планувати ділові поїздки. Нині, коли українська мова набула статусу державної і розширює сферу свого функціонування, досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців технічного профілю. Адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення. У такий спосіб особа може реалізувати себе в різних життєвих ролях, скоригувати хід міжособистісного спілкування, що забезпечує ефективну взаємодію у середовищі

виробничого колективу [1]. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває проблема формування зв'язного мовлення у студентів технічного профілю навчання, які б усвідомлено творчо користувалися мовою, як засобом самостворення, самоствердження і самовираження. Належну роль слід віддати лінгвостилістичним засобам, які допоможуть у формуванні мовленнєвої діяльності студентів. Розвивати зв'язне мовлення можна тільки у зв'язку із розвитком мислення. У процесі розвитку мови має активно працювати думка. Студенти повинні навчитися спостерігати за оточуючими предметами, за діяльністю людей, глибоко усвідомлювати дані своїх спостережень, аналізувати їх, узагальнювати, доводити правильність своїх суджень, думок. У цьому реалізується зв'язок навчання з життям, зв'язок мови із мисленням, бо в процесі розвитку мови розвивається і культура мислення. У мовленні студентів часто трапляються помилки, що ґрунтуються на відхиленнях від літературної норми. Основою для виявлення мовленнєвих порушень є текст певного стилю. Виділення стилістичних помилок серед інших мовних недоліків дає можливість глибше опрацювати стилістичні засоби української мови і виробляти у студентів уміння чітко розрізняти той чи інший стиль мови та його особливості. Диференціація стилістичних помилок має лінгвістичну основу і потребує ефективних засобів роботи над стилістичними порушеннями, серед яких мають місце – недоцільне вживання у тому чи іншому стилі просторічних слів, діалектизмів (нафта (гас), вуйко (дядько), файно (гарно)), штампів і канцеляризмів (не можна не вказати на недоліки у роботі студради (слід вказати на недоліки у роботі студради)), слів з переносним значенням (майстер передав студентам свій *прекрасний* досвід), емоційно забарвлених синонімів (Василь кожного ранку крокує (іде) до коледжу).

Слід мати на увазі, що порушення цих норм у певних ситуаціях може бути неприйнятним. Не можна, наприклад, змішувати у наукових працях такі терміни, як уява і уявлення, активний і агресивний. Слід стежити за правильним вживанням усталених зворотів: відігравати роль, а не грати; брати участь, а не приймати. Особливо багато порушень норм літературної мови у сфері синтаксису. Це – у вживанні відмінкових форм, прийменників, узгодженні слів у реченні (ігнорувати правила, а не правилами, але нехтувати вказівками; керуючий трестом, але керівник гуртка; згідно з постановою, а не згідно постанови). Для милозвучності і ритміки слід дотримуватися правил чергування: у-в, й-і, з-зі-із, уникати надмірного повторення інших звуків і складів, прийменників чи сполучників (працювати у майстерні, вчиться в університеті, вихований і ввічливий, відпрошуватися із заняття.) [2].

При підготовці кадрів по спеціальності “Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів”, «Експлуатація та ремонт обладнання харчових виробництв», мовній освіті приділяється недостатня увага: навчальні плани, в основному, зорієнтовані на забезпечення технічної підготовки майбутніх фахівців.

У межах навчального процесу, на жаль, студенти мають досить незначні можливості для вдосконалення своїх комунікативних умінь. Деякі предмети віддалені від проблем професійного спілкування і не передбачають роботу з розвитку і корекції комунікативних навичок. Формування мовлення відбувається стихійно. У результаті цього виникає ряд проблем у молодих фахівців на початку професійної діяльності. Вони виявляються неготовими до налагодження продуктивних взаємостосунків. Допускають ряд серйозних прорахунків і помилок в організації професійного спілкування. Це значно гальмує процес їхньої адаптації у колективі, знижує певною мірою результативність виробничого процесу.

Для студентів технічного коледжу носієм інформації є термін, тому фахівець повинен навчити своїх підопічних орієнтуватися в інформаційному просторі, особливу увагу приділити науковому та офіційно-діловому стилю. Як швидко і точно студент здобуде потрібні відомості, залежить від знання термінологічної лексики, її закономірностей формування і розвитку. Відсутність професійних термінів та словосполучень у загальних словниках, дефіцит науково-технічної та навчальної літератури зумовлюють труднощі, що виникають під час опрацювання технічного тексту українською мовою.

Національними засобами термінотворення є словотворчий, синтаксичний, семантичний та запозичення. Чимало термінів утворено шляхом метафоризації – перенесення назви з одного явища або предмета на інший, на підставі подібності ознак чи функцій. Такий спосіб творення термінів спільний для всіх мов [2]. Наприклад: поширений у техніці термін сорочка (ізольована порожнина в машинах та апаратах для циркуляції охолоджувальної чи обігрівної речовини) передається в слов'янських мовах так: укр. *сорочка*, рос. *рубашка*, пол. *koszulka*, чех. *kosile*. Отже, як бачимо, кожна мова знаходить власні лексичні засоби для називання спільного поняття. Збагачення словникового запасу слів студентів вимагає поступової і досить ґрунтовної підготовчої роботи. З метою кращого засвоєння термінів добирається дидактичний матеріал з урахуванням обраного фаху. Наприклад, для студентів спеціальності "Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів".

Змініть слова або доберіть споріднені так, щоб появилось чергування звуків.

Відрізок, голка, шина, дюбель, дизель, зміцнювач, зміщення, котел, дружність, покажчик, підвіска, переміщення, шпindelь, щиток.

Хто більше назве термінів із спеціальності "Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів".

Робота над темою потребує використання власного досвіду, тому у процесі підготовки до зв'язних висловлювань варто організувати екскурсію на підприємство, провести спостереження за процесом праці. На основі одержаних вражень, з метою збагачення словникового запасу, слід використовувати такі вправи:

Опишіть свою майбутню професію, уявне робоче місце, використовуючи фахову термінологію.

Складіть речення, використавши такі власне українські слова.

Борг, вантажити, вимикач, винятковий, виробництво, відшкодувати, власник, віч-на-віч, вразливий, втрапити, втручатися, вицхати, галузь, гальмувати, бруднити, захаращувати, охолоджувати.

Визначити фахову термінологію у наведеному тексті.

Для того, щоб передати велетенське напруження від однієї частини машини до другої, треба щоб палець поршня і втулка шатуна були абсолютно точно підігнані одне до одного. Демонтаж і монтаж шин автомобілів слід здійснювати у спеціально відведених місцях. Монтаж шин виконують на чистій і справній обід. При цьому перевіряють, щоб на внутрішній поверхні покриття не було пошкоджень, протирають від вологи і посипають тальком.

Запишіть словосполучення із такими термінами. Чи можна підібрати синоніми?

Вантаж, тиск, зварювання, затискач, прилад, потужність, устаткування, вогнетривкий, оснащення, поверхня, двигун, паління, іскрогасник, некерований.

Перекладіть українською мовою.

Первые автомобили "Руссо-Балт" начали изготавливать в 1909 г. на Русско-Балтийском вагонном заводе, используя вначале при сборке много импортных деталей и сборочных единиц. Автомобильная промышленность фактически начала развиваться в нашей стране после Великой Октябрьской социалистической революции.

Современные автомобили, предназначенные для работы в сельскохозяйственном производстве, должны быть высокопроходимыми, иметь минимальную скорость движения.

Поясніть спільне і відмінне у значенні слів, що входять у наведені нижче синонімічні ряди. Введіть синоніми у речення.

Ввічливий, чемний, гречний, вихований, тактовний, обхідливий, коректний, делікатний, куртуазний, звичайний, люб'язний.

Практика, досвід; дійсність, реальність (повсякденне) побут, життя; (виробниче) навчання, стажування.

Дорога, шлях, гостинець, путь, узвіз, тракт, бетонка.

Українська мова запозичувала з інших мов слова та окремі елементи. Запозичення йшли усним та писемним шляхом і в різні історичні періоди. Мова представників різних галузей виробництва постійно збагачується новими словами, але запозичати треба лише тоді, коли мова не має власного лексичного позначення для якогось поняття. Чужі слова не загрожуватимуть мові лише тоді, коли дотримуватимемося такого принципу, як писав В Самійленко: "Не цуратися їх (чужих слів), але й не бгати їх у нашу мову без міри" [2]. Вкладення капіталу-інвестиції; керівник-менеджер; недолік-дефект; обмін товарами – бартер.

Важливе значення у розвитку мовлення студентів має дискусія.

Дискусія – це обговорення спірного питання. Пропонуються такі поради: навчіться слухати критику, віддавайте належне своєму опоненту, коли він має рацію; не нав'язуйте своїх рішень, уникайте частого висловлювання "Я", формулюйте думку однозначними і влучними словами, не стверджуйте того, чого не можете довести. Кожна людина повинна володіти мистецтвом переконання.

Проведемо дискусію. Готуючись до заняття ви повинні були переглянути технічні характеристики деяких автомобілів.

- Я хочу придбати автомобіль. Що ви мені порадите, як майбутні фахівці.

Проаналізувати і відредагувати газетну статтю, перетворюючи дуже складні речення на речення лаконічні.

У процесі спілкування є надзвичайно важливе аудіювання. Оскільки, вміння слухати значною мірою забезпечує ефективність комунікативної діяльності людей. За допомогою аудіювання відбувається передача знань, обмін інформацією, адже це – основа для оволодіння іншими видами мовленнєвої діяльності (читанням, говорінням, письмом) [5].

Визначити тему і основну думку почутого повідомлення тексту; про що розповідається в тексті; висловити власну думку, спираючись на факти почутого висловлювання; дібрати заголовок.

Сучасний транспорт зробив доступними для людини й колосальні швидкості, й віддалені куточки планети. Водночас він спричинив і багато негативних явищ. З відпрацьованими газами в атмосферу викидаються сотні мільйонів тон шкідливих речовин щорічно. В усіх великих містах України автотранспорт є основним джерелом забруднення повітря.

Дайте опис автомобіля у художньому і науковому стилі.

Дидактичний матеріал повинен служити як освітнім, так і виховним цілям. Найбільші можливості щодо цього дають не розрізнені слова, словосполучення, а зв'язний текст. По-перше, текст – це завжди ідейно-тематична цілість, яка несе певний пізнавальний і виховний заряд. По-друге, текстовий матеріал забезпечує більш ефективні засвоєння мовних явищ, наочно показуючи особливості їх функціонування у мовному потоці, а це має велике значення для розвитку мовлення студентів. По-третє, робота з текстом дає можливість систематично вести повторення і узагальнення вивченого, здійснювати внутріпредметні і міжпредметні зв'язки, реалізовувати принцип наступності і перспективності у навчанні [4].

Визначити до якого типу мовлення належить текст, у якому стилі мовлення написаний, скласти план.

Ти стежив за матір'ю, як вона ступає по підлозі, як усміхається, як тримає вже посічену сивиною голову. Але найчастіше, мабуть, твій зір ловив її проворні руки. Навіть тоді, коли не мали ніякого діла, материні руки не залишалися в абсолютному спокої, вони легенько ворухилися, як ворухаться під водою стебла лілій від ледь чутної течії.

Мова є не лише предметом вивчення, а й інструментом пізнання, засобом інтелектуального розвитку студентів. Адже, як писав В.О.Сухомлинський, мова належить до предметів, “в яких знання тісно зливаються з уміннями і виявляються насамперед в уміннях” [3]. Тому, важливе завдання викладачів коледжу озброювати студентів уміннями і навиками вільного володіння мовою, посилити практичну спрямованість занять, постійно виявляти неослабну увагу до тих аспектів навчальної роботи, від яких залежить їх розвиток мовлення.

На основі даних психолінгвістики у методиці розроблено систему навчання зв'язного мовлення, що виражає найголовніші етапи творчої роботи студентів: осмислення теми і вираження головної думки, збір і систематизація матеріалу, складання плану, написання твору у відповідності із задумом, з дотриманням вимог до обраного типу і стилю мовлення, самоперевірка і вдосконалення написаного [6].

Але, як би старанно не здійснювалася підготовка до виконання конкретного завдання, як би досконало не була розроблена система творчих робіт, успіхи не можуть бути стабільними, якщо студенти не засвоять загальних закономірностей побудови зв'язних висловлювань і не навчаться дотримуватися їх.

Література

1. Михайлюк В.О. Формування культури ділового мовлення. А/р – К. 1999.
2. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К., 1999.
3. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа. Вибр. твори: В 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 4. – С. 253.
4. Мельничайко В.Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі укр. мови. – К.: Рад. школа, 1986. – С. 4.
5. Цінько С. Навчання слухання (аудіювання) як виду мовленнєвої діяльності на уроках рідної мови // Укр. мова і література в школі. – 2003. – № 1. – С. 15.
6. Капинос В.И. Работа по развитию речи в свете теории речевой деятельности // Рус. яз. в школе. – 1978. – № 4. – С. 63.

*Потужній О.В.
Переяслав-Хмельницький державний педуніверситет
імені Г. Сковороди*

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ДОШКІЛЬНИКІВ 5-7 РОКІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Сьогоднішні дошкільники складатимуть більшу частину потенціалу України першої половини ХХІ століття. Тому навчання, виховання і розвиток підростаючого покоління в нашій країні є одним з найважливіших державних завдань, що відзначено